

De verlossing door Willem Elsschot

anoniem

Elsschot, Willem. De verlossing. 1921; Amsterdam, Querido, 1970.

Samenvatting:

Pol van Domburg woont samen met zijn vrouw en drie kinderen in een klein dorp in de België, genaamd Groenveld. Hij heeft daar een winkel, die goed draait. Men weet in het dorp zo gauw iemand zijn naam hoort dat het gaat om Pol, die zijn vrouw slaat, een winkel heeft, timmerman van beroep is, en een goddeloze is. De grond van Groendal is van de graaf. De graaf heeft ook een zoontje, die op een dag langskomt bij Pol. Pol papt aan met het ventje en vraagt terloops aan hem of hij niet zijn grond van de graaf zou kunnen kopen. Het kleine graafje gaat huilen bij zijn vader en zo koopt Pol de grond op voor een appel en een ei. Pol is dus de enige goddeloze en de enige met zijn eigen huis. Dit vinden de mensen maar raar. Als de plaatselijke pastoor sterft, komt er een nieuwe pastoor, Kips genaamd. Met deze nieuwe pastoor kan Pol helemaal niet opschieten, terwijl hij met die andere nog enigszins overweg kon. Als Kips erachter komt dat Pol zijn vrouw soms helemaal bont en blauw slaat, wil hij hier wat aan doen. Hierdoor ontstaat er een conflict tussen de twee, omdat Pol helemaal niet van de bemoeienissen van de pastoor gediend is. Dit conflict wordt steeds persoonlijker. Het gevolg is dat Pol niet meer naar de kerk gaat. Kips maakt dit openbaar in de kerk en zet op slinkse wijze de hele plaatselijke bevolking op tegen Pol en zijn gezin. Niemand wil nog zaken doen met Pol. Kips verteld zelfs aan de onderwijzer van het dorp dat hij ook een winkel moet beginnen, zodat de mensen niet meer naar Pol hoeven. Ondanks Kips zijn maatregelen om Pol toe te laten geven blijft Pol koppig en blijft halsstarrig weigeren om naar de kerk te gaan. De ramp wordt voor Pol helemaal compleet wanneer zijn twee oudste dochters het klooster in gaan. Pols derde dochter, Anna, probeert Pol en Kips dichter bij elkaar te brengen, omdat Anna erg godgezind is, maar dit blijft zonder resultaat. Dan wordt Pol plotseling ziek. Hij verzwakt helemaal en moet uiteindelijk de hele dag op bed blijven liggen. Hij probeert zelf medicijnen te maken maar dat helpt allemaal niet. Hij probeert op alle mogelijke manieren zijn winkel te redden, maar niemand kiest zijn partij. Anna gaat door met haar bemiddelingen, maar Pol blijft koppig. Pas als hij op zijn sterfbed ligt, vraagt Pol naar de pastoor. Anna denkt dat haar vader zich wil bekeren en gaat Kips halen. Deze aarzelt eerst even, maar gaat uiteindelijk toch met Anna mee. Als Kips de kamer binnenstapt, schiet Pol de pastoor dood. Kips sterft en niet veel later over-

lijdt ook Pol.

Anna draagt op aansporing van een nieuwe pastoor de schuld van haar vader op haar schouders. Van hem moet ze steeds bidden, bidden en nog eens bidden. Ze slaat bijna door in haar godsdienstige ideeën. Ze doet boete tot Maria, maar dit brengt niet de verwachte verlossing. Dan gaat ze op bezoek bij haar oom en tante in de stad. Inmiddels is haar kleine neefje een volwassen man geworden, en hij heeft een vrouw en een kindje. Die komen dan naar haar huisje om lekker even vakantie te nemen. Op een dag neemt Anna stiekem het kind mee naar de kapel, en laat hem daar dopen. Ze probeer de peuter te bekeren. Wanneer ze hem heeft laten dopen, valt de last van haar vaders goddeloze gedrag eindelijk van haar schouders.

Titelverklaring:

De verlossing staat symbool voor Anna die verlost word van haar vaders goddeloze wandaden wanneer ze het kind van haar neef laat dopen en hem op die manier “bekeert.” Maar ik denk dat de verlossing op meer dingen in het boek kan slaan. Zo wordt het dorp ook verlost van de rare situatie als Pol de priester doodschiet en later zelf sterft. Het dorp wordt verlost van de zware druk die op hen woog vanwege pastoor Kips. Alles wordt weer normaal door de twee sterfgevallen, zelfs de winkel van Pol loopt weer goed. Ook Sideria, de vrouw van Pol, wordt verlost door zijn dood omdat zij nu niet meer geslagen zal worden. Dus de verlossing kan op heel veel dingen slaan.

Motto:

Dit boek bevat geen motto.

Thema:

Het thema van dit boek is volgens mij de strijd tussen twee mensen die allebei even koppig zijn om de strijd op te geven. Ook speelt hierbij een rol, dat het Kips op een gegeven moment er helemaal niet meer om ging dat hij Pol wilde bekeren, maar het was meer een machtsspel geworden. Dus het begint om de godsdienst maar later gaat het daar helemaal niet meer om en is het alleen maar een kinderachtig spelletje van “wacht maar, ik win toch wel.”

Motieven:

Een belangrijk motief is godsdienst, daar is de hele strijd tussen Pol en Kips om begonnen. Ook de mishandeling van Sideria is een motief, in het boek kom je er nog steeds niet achter waarom hij haar nou eigenlijk slaat. Hij heeft veel wantrouwen in haar, maar je weet niet waar dat vandaan komt. Ook het gezin is een motief, het hele gezin van Pol valt uit elkaar. Eigenlijk kent hij zijn eigen dochters helemaal niet zo goed.

Vertelperspectief:

Dit verhaal is geschreven met een alwetende verteller, dus een auctoriaal perspectief.

Tijd en Ruimte:

Het verhaal speelt zich af in de tijd waarin het geschreven is, dus zo'n beetje rond 1920. Het speelt zich in ieder geval niet af in een van de oorlogen. Mensen waren niet meer allemaal godsdienstig, maar op het platteland wel. Er is dus een groot verschil in ontwikkeling tussen steden en platteland. Het verhaal duurt ongeveer een jaar of 20-25. Het zal zich wel precies tussen de oorlogen in afspelen. Het verhaal begint precies bij het begin van alle gebeurtenissen. Het is dus een chronologisch verhaal. Er komen geen flashbacks in voor en ook geen toekomstverwijzingen. Alleen aan het begin van het verhaal wordt een klein stukje uit het verleden verteld. Dat is ook essentieel voor het verdere verhaal omdat dat uitlegt waarom Pol Desideria slaat.

Het verhaal speelt zich af op het platteland, in België. Het is er allemaal erg gelovig en godsvruchtig, en vrijdenkers zonder god worden er vermeden. Laat Pol nou net zo'n vrijdenker zijn. Hier beginnen dus de problemen. De ruimte, namelijk het platteland is belangrijk voor het verhaal omdat Pol hier zichzelf niet kan zijn. Als hij in de stad had gewoond, waar zijn zus en zijn zwager wel woonden, had hij nooit problemen gekregen omdat vrijdenkers daar wel geaccepteerd werden.

Personages:

Hoofdpersonen:

- Pol is de hoofdpersoon in dit boek, hij is onkerkelijk maar wel een slimme zakenman die mensen weet te bespelen zodat ze allerlei spullen kopen bij hem. Hij heeft het breed, in tegenstelling tot de andere mensen in het dorp. Hij vindt het ook lekker om mensen op te stoken tegen god, en ze proberen te overtuigen dat er geen god is. Hij denkt dat hij alles voor elkaar heeft, maar eigenlijk is hij maar een onzeker mannetje dat alsmaar blijft denken dat hij voor zijn vrouw niet de eerste was. Hij denkt dat hij invloed heeft, maar hij blijkt dat niet eens op zijn eigen dochters te hebben wanneer zij naar het klooster vertrekken. Het is ook een heel koppige man, hij had zo in de stad kunnen gaan wonen of kunnen proberen om het bij te leggen met pastoor Kips, hier is hij alleen te star voor.
- Kips is de andere hoofdpersoon in dit boek. Het is al net zo'n koppige man als Pol. Hij is ook jaloers op Pol omdat Pol meer geld en ook dus enig wat meer aanzien heeft dan hij. Hij kan hier niet tegen, en daardoor stookt hij de boel op tegen Pol. Pol en Kips lijken veel op elkaar. Ze zijn allebei even koppig en proberen allebei de boel naar hun hand te zetten. Het enige belangrijke verschil tussen de twee is dat Pol zonder god is en Kips de pastoor. Ik vind dat uit de haat voor elkaar blijkt dat ze ook niet tevreden zijn met zichzelf.
- Anna is de dochter van Pol, en jongste dochter. Hoewel zij ook heel vroom is, laat

ze haar vader niet in de steek en blijft ze proberen om hem te bekeren. Anna wordt pas hoofdpersoon wanneer Pol sterft. Ze bidt veel, en heeft een geordend leven. Voor mijn mening is ze doorgedraaid met haar zoektocht naar god. Af en toe lijkt ze nog wel op haar vader. Dezelfde krankzinnigheid en blindheid voor dingen die om je heen gebeuren.

Belangrijke bijpersonen:

- Desideria is de vrouw van Pol, ze is wel gelovig en ze is een medelijdend en zachtaardig mens. Ze heeft ook een soort blindheid over zich heen. Ze heeft volgens mij het idee dat het geen zin heeft om te zorgen dat Pol haar niet meer slaat. Ze bijt niet van zich af. Af en toe snauwt ze is wat, maar daar wordt ze dan weer hardhandig voor bestraft. Ze leeft maar, en ze doet niks om haar leven beter te laten worden. Ze doet nergens moeite voor.
- Robert is het zoontje van de graaf, en door hem wordt het land van de graaf zo goedkoop verkocht aan Pol. Het is een arrogant mannetje, maar er is nog genoeg aan te veranderen, want hij vindt het niet erg om te werken en gewone dingen te doen, dat vindt hij juist leuk. Maar later als je nog eens van hem hoort als hij volwassen is, is het de arrogante luie gozer die Pol maar als het plebs ziet.
- De zus en de zwager van Pol, ook vrijdenkers, en proberen Pol over te halen om naar de stad te komen omdat hij daar gewoon kan zijn zoals hij is. Ze hebben een hekel aan papen en ze zitten in een politieke partij volgens mij voor socialisten maar ze winnen nog steeds niet met de verkiezingen.

Spanningsopbouw:

De spanningsopbouw van dit verhaal is niet bijzonder. Er wordt geen kleine blik in de toekomst gegeven zodat je nieuwsgierig wordt en door wil lezen. Verder is het verhaal op zich al bizar en boeiend genoeg dat je door blijft lezen. Ook omdat het niet zo'n lang boek is, is het niet langdradig geschreven en wordt het dus ook niet saai. De spanning wordt wel zo gedoseerd dat je met de hoofdpersoon mee gaat denken. Dan denk je van Pol, ga nou gewoon in de stad wonen, doe nou niet zo koppig. En dan wil je doorlezen om te kijken of hij naar je geluisterd heb op een of andere manier. Maar hij heeft toch niet geluisterd.

Biografische gegevens v/d schrijver:

Willem Elsschot is het pseudoniem van Alfons de Ridder. Hij werd geboren in Antwerpen in 1882 en hij stierf in 1960. Elsschot studeerde aan het Atheneum in zijn geboortestad, maar voltooide zijn middelbare studies niet. Nadat hij de school verlaten had, oefende hij een paar jaar verschillende beroepen uit. In 1900 maakte Elsschot deel uit van het tijdschrift 'Alvoorder'. Hij debuteerde daar met gedichten, die nooit gebundeld werden. Willem Elsschot werkte daarna in Parijs bij een Zuid-Amerikaans zakenman en nadien te Schiedam en Deldshaven.

In 1911 werd hij boekhouder in Brussel en daarna mede-exploitant van het tijdschrift 'Revue Continentale Illustrée.'

Bij het uitbreken van de oorlog keerde hij naar Antwerpen terug en werkte er als secretaris bij het Provinciaal Oogstbureau van het Nationaal Comité voor Hulp en voeding.

Het pseudoniem Elsschot koos hij naar de plaats het Elsschot, gelegen tussen Herselt en Veerle.

Willem Elsschot debuteerde in 1913 met de roman 'Villa des Roses'. In 1932 kwam Lijmen uit.

Volgens sommige critici schreef Elsschot met dit boek zijn meesterwerk. In Lijmen traden voor het eerst twee personages op die in het vervolg steeds op de voorgrond zouden blijven: Boorman en Frans Laarmans.

Hier een opsomming van boeken geschreven door Willem Elsschot:

Het Dwaallicht, Kaas, De Leeuwentemmer, Lijmen, Het Been, Een Ontgoocheling, Pensioen, Het Tankschip, Tsjip, De Verlossing, Een bundel met verzameld werk, Verzen, Villa Des Roses.